

Les om fire damer fra Etterstadgata på side 5

God Jul og godt nytt år!

Husk medlemsmøte! Tirsdag 1. februar 2011 kl. 19.00 i menighetssalen i
Vålerenga kirke Kveldens foredragsholder: Karsten Alnæs. Tema: Trollbyen

Travel historielagshøst også i år

Av Even Haugseth

Også årets fotoutstilling var en suksess. Riktig mange tok turen innom i de flotte høstdagene i oktober. Takket være et godt samarbeid med to ivrige mødre i Vålerenga skolekorps, kunne vi vise fram både bilder, faner, instrumenter og drakter. En betydelig innsats ble igjen lagt ned fra flere medlemmer inkludert styret. Nytt av året var at vi kunne vise noen av filmene fra vårt arkiv. Med så mye positiv respons, inspirerer dette til å fortsette med denne tradisjonen. Fordi denne utstillingen etter hvert har blitt større og større, ønsker vi oss enda mer hjelp fra medlemmene neste år. Vi er sikre på at dere kan bidra med enda mer stoff enn denne gangen. En stor takk til alle som var med og alle som kom dit. Noen mente at vi burde kalle dette for noe annet enn fotoutstilling i og med at den omfatter så mye mer enn bare bildene. Det kan vi jo tenke på til neste gang, og hvis det er noen som har gode forslag, tar vi gjerne imot disse.

Med iherdig innsats fra vår redaktør Fred Ruud, ble både siste medlemsblad og neste års kalender ferdige rett før utstillinga. Vi er helt avhengige av hans hjelp for å få til dette og gir han stor honnør for det han legger ned av arbeid med dette. Takk også til de andre som har bidratt. Denne gangen brukte vi mange av de fine bildene

fra oslobilder.no, og vi kan anbefale dere å ta en titt på denne nettsida, for der er det mye å se på, både fra Vålerenga og fra byen ellers. Vi er kjempestolte over kalenderen vår og håper den blir godt mottatt blant dere. Prisen er ikke avskrekkende heller, så den kan for eksempel være en fin julehilsen til familie og kjente. Historielaget velger heller å gi ut kalender og medlemsblader istedenfor årbok.

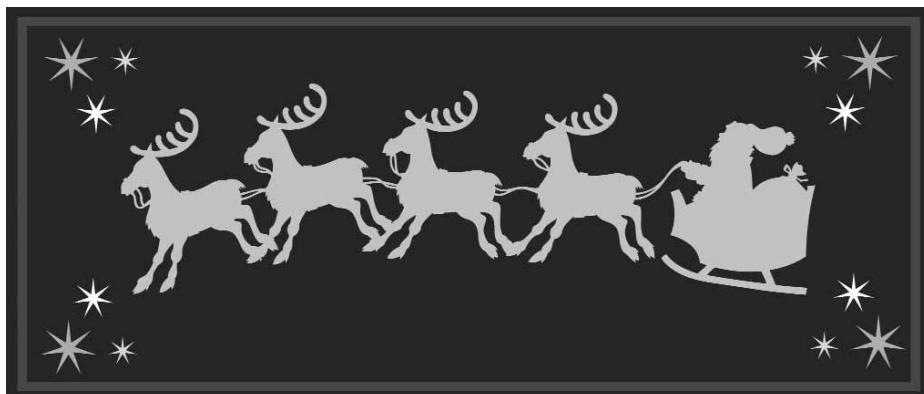
På høstens siste medlemsmøte var vi så heldige å få Sidsel Nachtstern på besøk. Det var tydelig at mange husker henne godt selv om det er en stund siden hun vokste opp på Etterstad og gikk på Vålerenga skole. Hun hadde en stor "fan club" i salen. Det ble en gripende stund da hun fortalte historien om sin far som ble arrestert av nazistene under krigen og havnet i konsentrasjonsleiren Sachsenhausen som falskmyntner. Vi fikk også se filmen som ble laget da hun tok det store steget og reiste til denne leiren for få år siden. Sidsel deltok på denne turen med Stiftelsen Hvite busser hvor hun formidlet farens historie til en gruppe ungdommer som var med. Når en blir minnet på de grusomhetene som foregikk i disse leirene, forstår en hvor viktig det er at de oppvoksende generasjoner også blir kjent med dette. En hyllest til Sidsel for at hun kom og delte dette med oss.

Det som står først på programmet i historielaget i det nye året, er

en omvisning i Frimurerlogens Stamhus. Vi har oppfordret medlemmene til å foreslå aktiviteter og er glade for at vi har fått inn dette forslaget. Dere finner invitasjonen lenger bak i bladet. Her får dere en unik mulighet til å få se et av byens flotteste hus, så vi håper å se mange av dere der. I tillegg er vi så heldige å få være med to av de som har mest greie på husets historie, så benytt sjansen. Husk på at dette er noe som gjøres frivillig for oss.

Karsten Alnæs er det mange som kjenner til, og på medlemsmøtet 1. februar får vi hilse på han. Deler av oppveksten hans var på Kampen. Han har gitt ut mange bøker, og byens historie er hans spesialitet. Handlingen i hans bok Trollbyen som kom ut for flere år siden, har blitt til et teaterstykke som i disse dager spilles på Oslo Nye Teater. I og med at denne handlingen er hentet fra vårt nærområde, syntes vi det var naturlig å be forfatteren om å ta dette når han kommer til oss. Han har også lovet å ta med seg noen av bøkene sine for salg på møtet. Da vi har dårlig med betalings-terminaler, lønner det seg å ta med kontanter hvis en vil sikre seg disse. Vi ønsker både Karsten og dere vel møtt!

Da står det igjen å ønske dere alle riktig god jul fra oss i styret. Vi takker for at dere har stilt opp på arrangementene våre i år og håper å se dere igjen i 2011. Godt nytt år!

Barndom på Vålerenga

Av Frank Larsen

For 1 år siden var boka vår om Kyter'n ferdig, og Marion Juliussen var på Østlandssendinga og pratet om bokslippet. Tilfeldigvis var det en lytter i Hakadal, Kari Larsen, som hørte denne korte snutten på radioen. Historielaget fikk straks en henvendelse fra henne. Hun hadde snakket med mannen sin, Terje Larsen, og han kunne bekrefte at de hadde noe gammelt etter Kyter'n på loftet. Da vi feiret Vilhelm Holteberg Hansens 100-årsdag på medlemsmøtet den 27. januar i år, fikk vi overrakt håndskrevne bøker fra et av fengselsoppholdene hans på Jæren. Tidlig i høst ble vi invitert til Hakadal for å hente flere saker etter Kyter'n. Grunnen til at dette hadde havnet på Larsens loft, var at Terjes far, Frank Larsen, etterlot disse sakene da han døde i 1993. Frank var ak-

tivt med i Gubbelaget på Vålerenga på 1970/80-tallet, og da var også Kyter'n en hyppig gjest på sammenkomstene. Da leiligheten i Islandsgata skulle ryddes, må han ha gitt dette til sin venn Frank i Gubbelaget.

Som mange andre fra denne bydelen, var også Frank Larsen sterkt knyttet til Vålerenga. Han var født på Sagene i 1903, og bodde flere steder før faren fikk jobb ved jernbanen, og familien flyttet til denne kanten av byen. Da han begynte på Vålerenga skole i 1910, bodde de i Enebakkveien 18. Leiligheten her på hjørnet mot Vålerenggata skulle bli stedet hvor familien slo seg ned og bodde i mange år framover.

Den 3. august i 1991 fortalte Frank Larsen dette til sin svigerdatter Kari:

Barndom på Vålerenga

Som 6-7-åring tjente jeg ett øre dagen for å levere en melkeflaske til gårdeieren som hadde kunstig ben og bodde i 4. etasje i oppgangen ved siden av vår. Jeg snakket aldri med ham, men satte melkeflasken på dørmatten. Vi bodde også i 4. etasje. Det var melkeforretning i første etasje. Jeg samlet på ettøringene og kjøpte sparemerker av en dame som hadde tilknytning til Spareskillingsbanken. De limte jeg inn i en vanlig notisbok, og når jeg hadde fått mange nok merker, kunne jeg veksle dem i en 5-krone. Renter var det aldri snakk om.

Jeg kunne kanskje få noen øre til fødselsdagen, men som regel fikk jeg et par sokker eller annet jeg trengte. Det var aldri noe fødselsdagsselskap hos oss, men det lå gratulasjonskort i postkassen fra mine søsken. Jeg hadde to eldre søstre som hjalp til med husarbeidet. Vi måtte alltid ta oppvasken rett etter at vi hadde spist, for det var jo 9 medlemmer av familien og liten plass. Vi satte tallerkenene rett opp i tallerkenrekken på kjøkkenet. Da Astrid begynte å jobbe, hendte det at hun fikk liten tid og ba meg ta oppvasken, så skulle jeg få 10 øre på lørdag når hun fikk lønning. Når lørdagen kom, sa hun rett som det var: "Det er da ikke meg du tar oppvasken for?" Så fikk jeg ingen penger. Jeg lot meg lure flere ganger. I blant tok jeg trappevasken fra loftet og ned til 3. etasje. Da hørte det til å vaske utedoet nede i gården, men det vasket jeg visst bare en gang. Jeg mente det var jentearbeide og en ekkel jobb. Mor var sydame. Når hun var ferdig med arbeidet, var det nokså mye søppel på gulvet, med tøyresster og nåler. Jeg tok da frivillig jobben med å feie det sammen, og jeg tok meg tid til å sortere ut alle nålene fra søppelen. Da fikk jeg ros av mor: "Du arbeider jo som et

1. rad foran fra venstre: Sigurd Pedersen, Arnold Tobiasen, Ole Hansen, Frank Larsen, Torolf Larsen, Leif Olsen, Evald Bestby, Georg Jakobsen, Reidar Andersen, Torolf Olsen.
Midtrekken fra venstre: Nils Blichavn, Torstein Tøgersen, Olaf Jensen, Trygve Kristoffersen, Bjarne Hansen, Sverre Lauritzen, Erling Olsen, Karsten Nygaard, Knut Husland, Hans Lund.
Bakste rekke fra venstre: Harald Olsen, Ingvald Nilsen, Arnt Andersen, Alf Dahlum, Oskar Egsæter, Oskar Andersen, Reidar Johansen.

Gubbelaget på Vålerenga møtes en gang i måneden i prestegården over en kopp kaffe for å friske opp gamle minner. Sist de 30 møttes var det for å se på gamle bilder, og dette som Torstein Tøgard (Tøgersen) hadde med seg fra Schulzegutta, 3. klassen på Vålerenga skole som lærer Hans Christian Schulz overtok i 1913, da de begynte i 4. klasse om høsten, vakte mye glede. Ikke alle hadde hatt anledning til å kjøpe bildet for 1 krone den gang det ble tatt i 1913. Det var bare to-tre av gutta som gikk videre til Midtelskolen, de andre gikk ut i lære eller arbeidsliv. Frank Larsen forteller at han fikk 25 kroner måneden som volontør på advokatkontor i 1917. Siden ble han jernbanefunksjonær. Mange

minner, forresten, om den avholdte læreren Schulz. Reglene i regning ble sunget og danset så de satt som spikret, norsk grammatikk likedan og i geografi formelig så de hvordan Glomma danset ut i Skagerak ved Fredrikstad.

Et annet morsomt minne var deres første «frøken» i 1910, Gjertrud Myhre, som senere ble gift Flaten. Hun besøkte alle hjem, gåde guttene, mødrene og frøken fikk et uvanlig godt samarbeid i gang. Det gikk dagens samarbeidsutvalg en høy gang.

— Vi var naturligvis glad for å slutte skolen, sier Frank Larsen, men da vi møtte vår lærer Schulz igjen i 1946, hele 23 av klassens gutter, betrodde han oss at han var bekymret da vi sluttet. Hvor-

dan skulle det gå oss, var hans bekymring. Men da han så oss igjen som voksne menn og familiefedre ble han nok beroliget og holdt en tale til hver i sær av oss.

— Han måtte være verdens fremste pedagog, sier Torstein Tøgard. En gang, da Schulz hadde mistet sin kone, måtte han ta seg av hjem og barn, men fikk ingen vikar på skolen. Da overlot han ansvaret til guttene selv, og i to-tre uker møtte vi hver dag fram og holdt skole for oss selv, hørte hverandre i lekser, fikk nye, og én av guttene var lærer hver sin gang. Overlærer Aanerud kikket inn i vinduet av og til, men visste nok at Schulze-gutta kunne han stole på.

Avisutklipp etter Frank Larsen. Han sitter da også foran som nr. 4 fra venstre. Bildet er av 4. klasse i 1914. Tekst: Torstein Tøgersen. Ukjent avis.

skjært, du Frank”.

Jeg hadde flere mindreårige søsken. Som skolegutt og tenåring ble det mye pass av småbarn. Det var ikke alltid så populært, men mor trengte av og til avlastning. En gang var mor ute et ærend, og jeg var alene med søster Ella som lå i vuggen. Ella følte seg uvel og begynte å skrike. Jeg fikk ikke stagget henne, ble irritert og satte i gang en veritabel ”vugging”. Ella for frem og tilbake nede i vuggen og holdt på å skifte oppholdssted. Hun ble nærmest vettskremt og sluttet å skrike. Da mor kom hjem, sov Ella, og jeg fikk ros av mor for godt barnepass.

Det var barnedåp hjemme med jevne mellomrom. Det var en begivenhet i familien. Enkelte slektninger i vår tallrike familie ble invitert for å være faddere. De kom oppom før de gikk i kirken for å gå samlet dit. Dåpsbarnet ble båret frem i all sin stas, og fadderne fulgte opp til sin ansvarsfulle gjerning. Dåpsritualet hadde de vært gjennom mange ganger før. Spørsmålene som ble stillet ble besvart med bekræftende hodenikk. Før selskapet dro hjemmefra ville far, som en tradisjon, og som en takk for fattergjerningen, skjenke fadderne en dram. I kjøkkenet hadde far sørget for en flaske til det bruk. Det var de mannlige faddere som ble tilgodesett med traktamentet. Far utbragte en skål, og fadderne tømte glassene. Far hadde ventet å få se en lett grimase etter en real dram, men den kom ikke. Fadderne smattet med tungen, og far ante uråd. Han hadde tatt feil flaske i skapet og serverte borvann. Det ble brukt til å lege rifter og sår som barna pådro seg. Det var ikke skadelig, men noen styrkedrikk var det jo ikke. Randis barnedåp foregikk i 1917 og etter samme mønster. Hun var en ”etterpåklatt” og nummer syv i rekken. For å få gulvplass til gjestene, ble sengene satt bort, og alle sengeklærne ble lagt sammen i mort og fars dobbeltseng på kjøkkenet. Den ble to og en halv meter

Gubbelagsmøte i prestegården på Vålerenga. Foran til høyre sokneprest Gunnar Johnsen som var på Vålerenga fra 1973 til 1984. Det var han som startet Gubbelaget i høsten 1973. Til venstre for han: Olaf Syversen. Fra venstre rundt bordet: Hans Walbeck, Rolf Halvorsen, Gunnar Heide Jacobsen, Frank Larsen (til høyre bak blomsten), William Biman. Helt til høyre Kyter'n (Vilhelm Holteberg Hansen).

Vi takker Terje Larsen for lån av bildet. Foto: Arbeiderbladet.

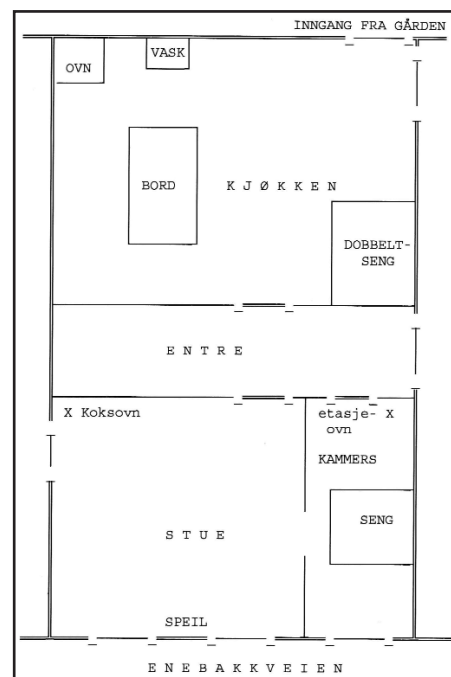
høy, og i det lille ”rom” som ble igjen til takhøyden ble Randi lagt i rolig søvn inntil videre. Så ble hun glemt, og etter en stund falt hun ned på gulvet til stor oppstandelse. Jeg husker mors og fars hoderysten da de holdt dåpsbarnet i armene. Det var stor bekymring å spore. Jeg ble vettskremt, tok donøkkelen i entreen, løp ned på do og ba til Gud om at han måtte gi Randi en sjanse til å overleve. Da jeg kom opp igjen, hadde familien roet seg ned. Randi var ikke kommet til skade. Selskapet hadde brygget seg en ny toddy. Jeg har alltid hatt et godt, fortlørlig forhold til søster Randi.

Leiligheten i Enebakkveien 18 (4. etasje)

Leiligheten på Vålerenga besto av 2 rom og kjøkken. Det var vanlig. Den var nyoppført, en 4-etasjes murgård, så det bodde ikke mange der til å begynne med. Det var mange steder man fikk bo gratis noen måneder for å vise at det bodde folk i gården, så det var ingen boligmangel da. Det var et stort kjøkken der mor og far hadde en dobbeltseng i et hjørne. Mor var veldig begeistret for kjøkkenet, som var årsaken til

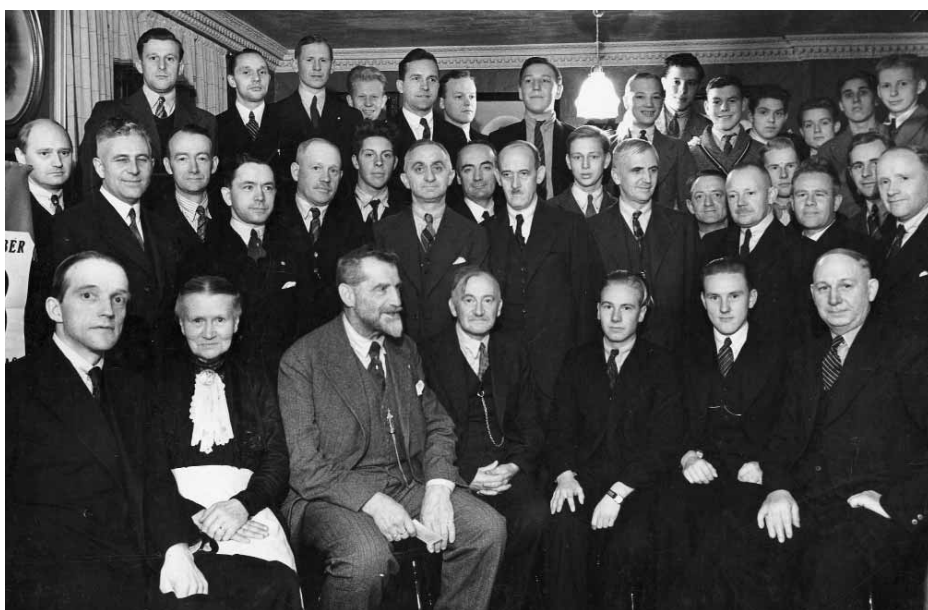
at hun gjerne ville bo der. Nevander og jeg lå i stuen på en chaise-long; en sofa uten rygg med ett armlene. Den kunne slås sammen så den tok liten plass. Mine eldste søstre Harriet og Astrid lå på kammeret.

Senere flyttet mor og far inn på kammeret, og dobbeltsengen på kjøkkenet ble utbygget med en etasje til. Da lå Harriet og Astrid i første etasje og Nevander og jeg i andre. Da Harriet og Astrid flyttet ut, overtok Ella og Gudrun deres

Terje Larsen hadde også dette bildet etter sin far som også var med i VIF's Aldermannsliga. Frank Larsen sitter i midten som nr. 3 fra venstre. Foran til høyre med fotballen umiskjennelige Tippen Johansen. Kan vi spørre leserne om navnene på de andre? Foto: Ukjent.

Vålerengen KFUM, 40-årsfest 1935 i Ingeborgs gate 8. Hans Møller Gasmann foran i grå dress. Frank Larsen nr. 4 i midtre rekke. Kan noen hjelpe oss med navnene på de andre? Foto: Ukjent.

seng. Randi lå i en trekkspillseng (til å dra ut) på stua.

Døren til kjøkkenet hadde en glassrute, og symaskinen sto innenfor døren. Da kunne vi stå på symaskinbordet for å se gjennom vinduet og ut i stua.

Vi hadde en vedovn i det ene hjørnet. På ovnen sto det gassapparat. Det måtte vi putte på 10 øre på en automat for å få gass. Noen ganger måtte vi bruke mer enn 10 øre.

Hver måned kom en mann fra gassverket og tømte automaten. Han telte pengene slik at han telte fem tiører samtidig; en under hver finger. Han kunne også se på måleren om en 10-øre ikke var helt "oppbrukt". Da ble den liggende til neste måned.

I hjørnet ved vinduet var en skråbenk med bøtter i skapet nederst og kasseroller øverst. Der sto vi og vasket opp i en zinkbalje. Det var

en tallerkenrekke på veggen ved benken. Der satte vi tallerkenene når vi hadde vasket opp. I motsatt hjørne, ved bordet, sto matskapet. Det var et hjørneskap, og der hadde vi også koppene.

Stua var ikke stor, men på bildet fra sølvbryllupet til mor og far, 28. august 1921, var vi 28 personer der – pluss fotografen!

Søster Randi forteller i 2008: Kammeret var ikke så lite som på tegningen. Når vi skulle legge bort sommertøyet, sto Gudrun og jeg på kammeret på hver vår side av sengen og brettet sammen og la i kufferter som ble satt på loftet. For enden av entreen var det en skråvegg mot høyre der det var et trekantet kott. I gangen var det en kommode med et speil over. Det ble trangt om plassen foran speilet når alle skulle av gårde om morgenen, så mor snudde det slik at det ble bredt nok til alle jentene. Frank hadde en spesiell kopp i den ene kommodeskuffen. Det var mye hakk og skår i hverdagskoppene, så derfor tok han triumferende frem koppen sin og sa: Har dere ikke kopp med hank, dere?

Terje Larsen ville også at historielaget skulle få andre ting etter hans far, og dette fikk vi også da vi var på besøk i Hakadal. Frank var nemlig med i speder'n. Den ble kalt Vaalerengens KFUM eller Ynglingeforeningen og hadde tilholdssted i Ingeborgs gate 8 i annen etasje. Her var det 2 håndskrevne protokoller fra 1907 til 1929. Disse inneholder bl.a. foreningens håndskrevne avis "Ekko". I tillegg fikk vi en innbundet bok med et utvalg av KFUM's månedsblad. Vi lover å ta godt vare på klenodiene etter KFUM og Kyter'n. Her finnes også masse opplysninger som er interessante for oss, og vi skal ikke se bort fra at vi kan bruke noe av dette i framtidige medlemsblader.

Jeg vil på vegne av Vålerenga Historielag få rette en stor takk til Kari og Terje Larsen for alt vi har fått, og for at dere ville dele fortellingen ovenfor med oss. Even Haugseth

Fire damer fra Etterstadgata

Til Vålerenga Historielag.
25- 10- 2010

Takk for et fint blad. Som medlemmer har det slått oss at det ikke er noen fra Etterstadgata som har fortalt om livet i gamle dager, og det har vi nå tenkt å rette på. Først en presentasjon. På et av bildene (1) ser dere fire damer som er født i 1938 i Etterstadgata 17, 19 og 20. Vi har holdt sammen i syklubb i 50 år nå og har hatt mye moro sammen, også med ektefellene våre, som vi også har vært gift med i 49 og 50 år. Bildet av oss som småjenter (2), er tatt 30.mai 1950 i Oslo på Sangens og musikkens dag. Vi følte oss så fine, og vi hadde fått mye ros for at Vålerenga Pikekor var så flinke til å marsjere pent i takt.

Vi har dessverre få bilder av barndommen vår, da det ikke var vanlig å bruke fotoapparat ofte. Det var luksus. Da krigen sluttet var vi 7 år og skulle begynne på Vålerenga skole.

Fra krigens dager tar vi ikke med mye, bare at vi gikk med matpakker til de russiske fangene på Etterstadsletta. Tyskerne hadde garasjer nederst i Etterstadgata og kjørte ofte gjennom gata i store lastebiler. Hvis det satt soldater på lasteplanet, ropte vi: Haben sie Bonbon? Da kastet de ofte ned hvite sukkertøy pakket i selofan fire og fire. Men vi måtte passe på at ikke foreldrene våre hørte det, for vi fikk ikke lov til å fraternisere med fienden. Men fristende var det å tigge, for det fantes ikke godteri i butikkene.

Berit og Grete bodde i toroms leilighet med bad og vannklossett i nr. 20, i hver sin oppgang. Liv og Marit bodde i trehusene nr. 17 og 19 tvers over gata og hadde utedo som ble tømt av kommunalt ansatte. Det var litt flaut overfor vennene med vannklossett, så det husker jeg at jeg syntes. Ellers ble vi pakket inn i dynene våre og bært

Bak fra venstre Berit Gundersen (Lassem), Grete Heide(Fredriksen) , Marit Kristiansen (Nilssen) og Liv Ask (Nilsen).

3. Gata vår ca. 1938

5. Klasse 3 b 1948

til rullebodene i kjelleren i nr. 20 når flyalarmen gikk om natta. Koselig å samles der, syntes vi ungene. Berit og Grete var enebarn. Berit fikk en bror etter at hun flyttet til Godlia, men han ble ikke vi kjent med. Marit har en tre år yngre bror, Hans, og Liv har en 4 år eldre bror, John og en 7 år yngre, Trond.

Da krigen var slutt, løp vi ungene og samlet blendingsgardiner og stablet stort bål i gata. Om kvelden ble det danset rundt bålet. Selv om folk hadde dårlig råd, ofret de stueblendinga, ja. Den skulle det være slutt på, og brannvedtektene ble oversett, men det gikk bra. En trist opplevelse har også brent seg fast: To damer ble halt ut fra hjemmet sitt og opp på et lasteplan og klipt håret av fordi de hadde

hatt tyske kjærestere. Alle syntes de fikk som fortjent og frydet seg. Da så jeg plutselig ansiktet til den enes sønn i mengden. Han var 7 år som meg. Hans nakne sorg brant seg inn.

De flyttet til ei annen gate på Vålerenga. Den andre var bare ei ung jente som giftet seg med kjæresten og flyttet til Tyskland og har bodd der siden.

I Etterstadgata var det godt å vokse opp. På et av bildene jeg har sendt med, ser dere gata vår. På hjørnet til venstre er det en stubb av ei gate som fører opp til kolonihagen. (3) Der slo vi ofte ball. Det likte ikke grossererens som bodde i hjørnegården, og vi ble av og til jagd. Da flytta vi oss til midt i Etterstadgata. Det var ingen som hadde bil bortsett fra legen og

4. Etterstad kolonihave ca. 1942

ølkjørerens, så vi flytta oss når de skulle forbi. Ellers var bestefaren min vognmann og onkelen min var ansatt i kommunen og kjørte søppel og strødde sand på glatte veier om vinteren med hest og vogn. Hvis han var i godt humør fikk vi ungene sitte på fra Solberghjørnet til nr.19. I stallen og på høyloftet i bakgården lekte vi gjemsel til det ble så livlig at vi ble jagd.

Så har vi et sjeldent bilde fra kolonihagen i 1942, der vi hadde hytte.(4) Jeg, Marit, sitter til venstre, så Berit. Broren min, Hans, sitter på fanget til en slektning fra Østerdalen. På trehjuls sykkel med ryggen til er Liv. Hvor Grete er husker jeg ikke. Så er det bilde av klassen vår på Vålerenga skole (5) og speidertroppen der Åse Sørensen, søsteren til fotballspilleren, Åge Sørensen, var speiderleder (6). Berit står bakerst til venstre, Liv bakerst til høyre, Grete foran i midten og Marit ytterst til høyre. Selve arket med sangen er fra en av bursdagene våre.

Vi snakker ofte om hvor fin barnedom vi hadde, trygt og godt og mye å ta oss til i fine omgivelser som passet til fri lek. På Etterstad var det løkker der vi lekte både som-

7. Avisredaksjon 7. klasse 1952

mer og vinter. I parken og ved kirken var det fine områder som er der ennå. Vi gikk på ski og skøyter. Vi hadde jo Jordal også, da, der det til og med var musikk til skøyteginga vår. Det var spennende å leke på teglverket nederst i gata etter arbeidstiden, og vi kappa land i den flattrampa leira i Fridtjovsgate. Noen av mødrene var hjemmeværende eller sydde hjemme, men vi hadde stor frihet til å leke der vi ville, og det var alltid noen ute som vi kunne leke med. Vi likte asfalt bedre enn brostein, for på asfalten kunne vi tegne paradis og hoppe tau.

6. Speider'n 1947

Vi hoppa mye paradis på fortauet, så jeg går ut fra at fortauene var asfalterte uten at jeg husker det.

På skolen hadde vi det også trygt og godt. Det første året etter krigen gikk vi på bedehuset i Opplandsgata mens skolen ble pusset opp etter tyskerne. Vi hadde to ugifte, dypt religiøse lærerinner, Olga Marie Meyer de første årene og Liv Andersen de siste. Frøken Ånerud var overlærer. Hun var veldig moderne og oppfordret lærerne sine til gruppearbeid. Det likte vi veldig godt. Vi gikk i jenteklasse. I 6. eller 7. klasse besøkte vi

Arbeiderbladet der faren til ei klassevenninne, Asgerd Dehle, var fotograf. Etterpå lagde vi gruppearbeid om avis.

I redaksjonen er på bildet: Grete, Marit, Grete Solheim Liv, Jorunn Halvorsen og Mary Martinsen. (7) Vi gikk i pikekoret alle fire. Der var vi 70 sangglade jenter som sang oss gjennom fine år på Vålerenga skole. Vår dirigent var frk. Mjørud som myndig holdt taktstokken, og vi var nok et av Oslos flotteste pikekor. Mange husket oss sikkert da vi marsjerte etter guttemusikken 17. mai. Gutta spilte, og vi sang av hjertens lyst. Draktene våre var blå foldeskjørt og vest med hvit bluse inni. Marits far var skredder, så han klipte draktene, og mange av mødrene sydde. (8) De samme fargene hadde guttemusikken.

Koret var flittig brukt; 17. mai fra tidlig flaggheising på skolen til sen ettermiddag, sangens og musikkens dag med arrangementer hele dagen. På den tiden var det ikke vanlig med reiser og andre store begivenheter. Vi i pikekoret reiste til Gøteborg. Det var stort den gangen. Vi hadde en flott båttur i kanalene med Paddan som er i drift fremdeles. (9) Bildet av båtturen er herfra. Den flotte damen med hatt (til høyre foran), er moren til Grete, Gyda Fredriksen. Ved siden av sitter faren, Walter. Så Grete og Liv og bak der Berit og Marit. En annen tur som også var spennende, gikk til familien Fredriksens hytte i Hemnessjøen.

Det var sommer, og vi hadde leid buss som gikk fra skolen. Turen tok omlag to timer. Vertskapet hadde lånt fem robåter av naboer for å frakte oss alle fra stranden og ut til hytta som lå på en øy. Vi hadde med matpakke, men fikk varm kakao og saft + nystekte boller og kaker. Det var en varm sommer, og vi badet og lekte hele dagen lang. Fru Fredriksen drev også blomsterbutikken som lå i bakken nedenfor skolen vår. Hun pyntet fanen og flaggene hver 17. mai,

8. Vålerenga pikekor ca. 1950.

og hun pyntet kirken til juleavslutningen for skolen.

Bildet av karnevalet: Karnevalet holdt foreldrene til en klassevenninne, Unni Bjerke, noe som var veldig uvanlig. Der var det invitert mange jevnaldrende fra klassen og parallellklassen, gutteklassen og antakelig noen som søsknene, Vicky og Eva, kjente. Det var stor stas og moro. (10)

Så er det et bilde av bakgården i Etterstadgata 19. Bare litt av stallen med luka til høyloftet synes, dessverre. (11) Bildet av onkelen min med hesten er tatt i 1954, tror jeg. (12)

Vi er ivrige supportere av fotballaget. En av oss fikk faktisk klansmedlemsskap i 60-årgave. Dette ble visst mye, men det ville vært moro å se igjen noe av det i avisen deres. Vi føler oss jo litt unike i Vålerengasammenheng, da. I 2012 har vi 60-årsjubileum som klasse og håper å kunne samle de vi får tak i av kullet. Det kan bli vanskelig med de av jentene som har byttet navn. Kjenner du noen, så send navn og adresse til en av oss, så skal vi prøve å få til noe. Jeg sender med et bilde fra da vi gikk ut av 7. klasse i 1952. Bildet er tatt utenfor skolen, og hverdagsbunadene med bluser hadde vi

9. Kortur 1951 eller 52.

10. Karneval hos en klassevenninne 5. klasse 1947

11. Bakgården i Etterstadgt. 19

sydd i håndarbeidstimene.
Jeg husker ikke alle navnene,
men tar de jeg husker.

13. Bakerst fra venstre: Ragnhild,
Grete Fredriksen, Turid Mathisen,
Jorun Johansen, Kari Mathisen,
Unni Teige, Berit Larsen.

Neste rekke: Jorun Nilsen, Grete
Solheim, Eva Dahl, Unni Martin-
sen, Jorun Halvorsen, Evy, Hilde
Wildeng, Liv Anderson.

2. rekke forfra: Anne Lise, Asgerd
Dehle, Marit Torgersen, Liv Nilsen,
Mary Martinsen, Laila Rom, Marit
Nilssen.

1. rekke: Marit Fjell, Sonja Rom,
Frøken Liv Andersen, Unni Bjerke
og Berit Lasse.

Jubileet er ikke før 2012, men i
vår alder trenger vi litt tid på det
som skal ordnes, så ta kontakt med
en av oss hvis dere har opplys-
ninger om noen.

Hilsen Marit Kristiansen (Nilssen),
Berit Gundersen (Lassem), Grete
Heide (Fredriksen) og Liv Ask (Nilsen)

12. Kommunearbeider Arnt Spenningsby og hesten Piril

14. Konfirmanter 1953 med prest Kirsebom.

Referat medlemsmøte den 16. november 2010

Av Ragnhild Strømme

Etter en opptelling kom vi til at det var litt over 70 medlemmer som var kommet til medlemsmøtet denne litt kalde og mørke kvelden i november. Og Even Haugseth ønsket velkommen til oss alle. Vi hadde denne gangen invitert Sidsel Nachtstern. Hun er født i 1946 og oppvokst på Etterstad og gikk på Vålerenga skole. Hun skulle fortelle om sin far Moritz Nachtstern. I oktober 1942 ble han arrestert, fordi han var jøde, i sin bopel i Brugata 15. Så gikk turen til Berg ved Tønsberg og videre med båt til Tyskland og endte til slutt i konsentrasjonsleiren Sachsenhausen. Av de 532 jødene som ble sendt av gårde med Donau samtidig med faren var det kun ni menn som kom tilbake til Norge.

Tyskerne hadde en hemmelig plan, kalt Operasjon Bernhard, som gikk ut på å destabilisere den britiske økonomien med falske sedler. En gruppe fanger ble samlet og satt til dette vanskelige arbeidet. En av dem var Moritz Nachtstern, og fordi han var trykker (stereotypør) av yrke ble han satt til å produsere falske pund i blokk 19.

Etter frigjøringen i 1945 begynte Moritz Nachtstern med hjelp av sin kone Rachel å skrive manus til en bok fra disse grusomme årene. Den ble bearbeidet av journalist Ragnar Arntzen og utgitt første gang i 1949, med navnet Falskmyntner i blokk 19, senere utgitt med tittelen Falskmyntner i Sachsenhausen. Sidsel leste utdrag av boka og vi fikk se en dokumentar fra TV2 som viste hennes besøk i hans fotspor til denne leiren. Hun hadde med seg bøker for salg som selvfølgelig ble signert. Dette var en historie som gjorde et sterkt inntrykk på oss alle, og som vi ikke skal glemme. Til slutt takket Even Haugseth, Sidsel Nachtstern for foredraget, med en bokgave. Britt og Arne

Andresen inviterte oss til omvisning i Frimurerlogen. Knut Dennis Johnsen, ønsket å si noen ord etter et innlegg i medlemsavisa om Oslo krets av guttemusikanter tur til Danmark i 1947. Knut Roar Westbye ønsket oss velkommen til Gubbelagsmøte den 24. november. Aller sist men ikke minst, vafler og kaffe til alle fra Unni på kjøkkenet. Og salg av julekort, kalendere, bøker og fra "butikken på hjørnet". Vi møtes igjen den 1. februar. Da er vi klare til å ta i mot Karsten Alnæs med boka Trollbyen.

Sidsel Nachtstern holdt et spennende foredrag om sin far.

Invitasjon til medlemmene:

Gammelt postkort av Den Norske Frimurerordens Stamhus utgitt av Mittet & Co., Kunsforlag. Utvendig er huset lett gjenkjennelig selv om det er bygget på siden dette bildet ble tatt.

Vi oppfordret for en stund siden medlemmene til å komme med forslag om aktiviteter. Britt Andresen fulgte denne oppfordringen og inviterer historielagets medlemmer til en av byens vakreste bygninger. Alle har sett dette staselige huset fra utsiden, der det ligger ved siden av Stortinget. De færreste har vært på innsiden. Her er mye spennende historie også. Britt og hennes mann Arne vet mye om dette, og de vil gjerne vise fram og fortelle oss om det. Gå ikke glipp av denne unike muligheten!

De har sendt oss denne meldingen:

Hvor var apotekeren når han ikke trillet piller?

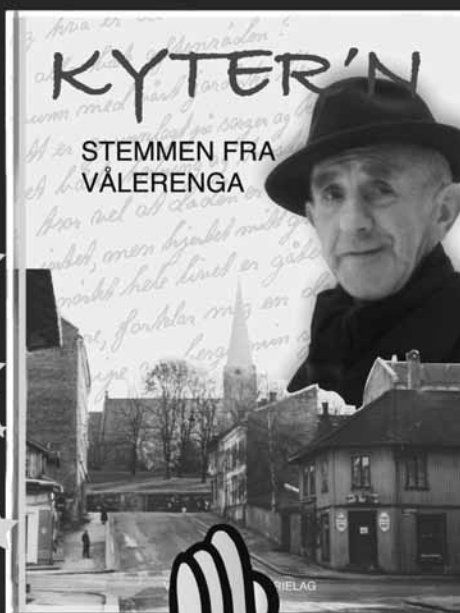
Jo, både apoteker Schanke og flere andre kjente fra Vålerenga var ofte å se i Den Norske Frimurerordens Stamhus. Har DU lyst til å besøke det samme huset? Her finner vi et av Norges flotteste festrom - det sier antikvariske myndigheter.

**Omvisningen er
lørdag 22. januar
2011 kl. 11.00.
Nedre Vollgate 19**

(Wessels plass). Møt presis.
Velkommen til gratis omvisning!

Hilsen Arne og Britt Andresen

**God jul til alle med
et hjerte som banker
for Vålerenga!**

For en ekte Vålerengpatriot som Kyter'n, var det smågatene, parken med kjerka og VIF som telte. Du får årets julegave, boka KYTER'N Stemmen fra Vålerenga til PANGPRIS. Kan kjøpes i Sjappa, bokhandleren på Fyrstikktorget eller Tøyen-sentret, Kafe ENO, Vålerenga. Blomster eller bestilles hos Vålerenga Historielag, tlf. 901 80 290, e-post: kasserer@valerenga.org

VÅLERENGA HISTORIELAG

Oppfordring til medlemmene!

I forrige medlemsblad oppfordret vi medlemmene til å sende inn sin e-postadresse til oss. Adressen vi oppgav var imidlertid feil, så det kom feilsvar når dere forsøkte å sende. Vi prøver igjen!

Den riktige adressen er: leder@valerenga.org. Riktignok fant flere av dere ut av dette, men det kan være at noen ikke gjorde det. Hvis du fikk påminnelse om medlemsmøtet 16. no-

vember fra oss, er alt i orden. Dette er kun en oppfordring til de som har e-post, så de som ikke har data behøver ikke gjøre noe som helst. **Takk!**

Fotoutstilling 2010

Lørdag den 16. oktober åpnet Vålerenga Historielag dørene for nok en fotoutstilling. Utenfor sto det allerede flere forventningsfulle besøkende. I lang tid i forveien hadde forberedelsene pågått, nye og gamle bilder, opplysninger og historier var hentet frem, og tekster var skrevet ned. De siste årene har fotoutstillinga utviklet seg til å bli mye mer enn ren bildeutstilling. Utstillinga har blitt supplert med diverse gjenstander, alt fra gamle LP – plater til vaskebaljer. Og det setter tydeligvis i gang en rekke assosiasjoner til tider som har vært. I år var det to helt nye innslag: Vålerenga I.F. Håndball og filmfremvisning, for anledningen døpt til Jarlen kino. Vålerenga Musikkorps fylte i år 90 år og var godt presentert med bilder, uniformer, fane

og instrumenter. Dessuten nye bilder fra konfirmasjoner på Vålerenga på 50 – tallet og "nye" klassebilder og skolenytt fra 1957, Kampen Friluftsbads historie, to hele vegger med "Butikken og kiosken på hjørnet". Men også mange nye bilder fra Oslobilder.no blant annet fra 1935, med bilder av diverse pølsebuer på Vålerenga. Kasserer Bjørn Granlund hadde vært ute med kameraet sitt og sørget for "nå" bilder. Før - og nåbildene var et populært innslag til utstillinga. Ved et eget bord solgte Marion Juliussen. boka om Kyter'n og svarte på spørsmål. Og ved et annet bord satt Laila N. Christiansen og Liv Ofsdal fra DIS-Norge og de var godt besøkt ved sin slektsforskerstand. Vi hadde også i år arrangert bord og

Av Ragnhild Strømme

stoler slik at det var anledning til å nyte både kaffe og vafler og prate med kjente. Og det gjorde de fleste! Unni Granlund og Kari Johannessen sørget for bevertningen med både kaffe og te og bunkevis av vafler til alle. Og fra "butikken på hjørnet" sørget sekretæren for at alle fikk litterær påfylling, bøker, filmer, kort og ikke minst neste års kalender ble solgt unna. De fleste bidro også med støtte til historielaget ved å kjøpe lodd. Premien var et flott bilde fra Fred Ruud av Opplandsgata 5. Vi takker alle som tok veien innom fotoutstillinga, noen var å se begge dagene. Takk også til alle som bidro med bilder, opplysninger, gjenstander eller deltok med arbeidet både før, under og etter utstillinga.

Mange var innom Marion Juliussen i Kyter'n-kroken.

Historielagets rikholdige bildesamling kunne også beskues i albumene som var lagt fram på bordene.

Husk å kjøpe den nye kalenderen for 2011

Med mange fine bilder og tekster om Vålerenga. En perfekt jule- og nyttårshilsen til familie og venner. Kan bestilles hos Bjørn Granlund, tlf. 901 80 290 eller e-post: kasserer@valerenga.org

Pris kr. 70,-

Het Hoppbakken "Sukkertoppen"?

Svar fra Odd Peterson

Jeg flyttet inn på Etterstadsletta 12 (29) i 1948 og begynte på Vålerenga i 1952. Hoppbakken husker jeg godt og hoppet der selv flere ganger, men jeg kan ikke huske om det ble arrangert hopprenn der. Rognerudbakken ved Østensjøvannet, hoppbakken på Godlia og spesielt Bjartbakken på Oppsal var derimot arena for mange hopprenn. I tillegg til hoppbakken på bildet, hadde vi også en mindre bakke uten stillas som lå i terrenget mellom hoppbakken og Etterstadsletta Sør. Mellom bakken og tårnbyggene lå det også en liten gressbane med håndballmål og en treningsbane for fotball. Mellom unnarennet og Loelva var det også en hestehage.

mvh
Odd Peterson

Hei & Hå !!

Den hoppbakken som etterlyses i "Mer gammelt enn nytt" Årg.12 Nr.3, må være "Sukkertoppen", hvor Håkon Engh og undertegnede

hoppa med rattkjelke. Historien blir fortalt i "MGEN" Årg.11 Nr.2. "Sukkertoppen" var plassert nøyaktig som på fotoet og hadde veldig bratt unnarenn. Ovarennet var av tømmer og så vidt jeg husker ganske brukbar stand. Vi gjorde hoppet vårt i første halvdel av femti år og jeg mener å huske at bakken blei rivi ikke så lenge etterpå. Hvor navnet "Sukkertoppen" kommer fra aner jeg ikke. Men det er neppe et "Eiendomsmeidlerkonstruert" navn som for ex.: "Alna Terrasse" Jeg har bodd på Etterstad i 60 år, og først i nærmest overmoden alder hører jeg Loelva omtalt som Alnaelva. Ha en god dag.

Mvh.
Per Steinar Gundelsby

Hei,

Per Steinar Gundelsby forteller meg at han har skrevet til dere angående etterlysningen i "MGEN" nr. 12. Per Steinar er den omtalte "Dicke" i min fortelling om barnedom og oppvekst på Etterstad og

Vål'enga skole i et av fjorårets nummer av bladet. Som nevnt der, møtte vi hverandre i første klasse på Vål'enga i 1951 og har siden vært bestekamerater. Vennskapet har altså vart i snart 60 år, og ingenting tyder på annet enn at det vil vedvare til den første av oss sier endelig takk for seg.

Den skibakken dere spør etter opplysninger om, er den bakken jeg skrev om i mine ovenfor nevnte "memoarer". Der hvor Dicke og jeg hoppa på rattkjelke. Jeg kjenner ikke noe annet navn på den enn det vi brukte da, nemlig "Sukkertoppen". For få år siden spurte styreleder i borettslaget Etterstad Nord om jeg hadde noe forslag til navn på en barnehage som skulle bygges i nærheten. Jeg foreslo "Sukkertoppen", men han hadde ikke noe kjennskap til denne skibakken. Han trodde jeg mente den stålrørsbakken som VIF satte opp lenger ned i dalen, nærmere "sagaflisa". Det ville være artig å høre fra andre som også har erindringer fra "Sukkertoppen". Dicke og jeg har som nevnt uutslettelige minner derfra, og i tillegg en "bakkerekord" som aldri vil bli slått. Det kvalifiserer nok ikke til noen Holmenkoll-medalje, men kanskje noe tilsvarende kalt "Den søte meie" eller noe slikt? Eller en rattkjelke av sukker?

Med vennlig hilsen
Håkon (Olav Harald) Engh

Rudolf Nilsen: Arbeidsløs jul

Vi som er dømt til livet i gråbein-gårdenes by feirer idag en solfest for ham, som er født påny.

Vi har fått tyve kroner å feire hans komme med!
For dem har vi kjøpt en julegran og en hel sekk ved.

For dem har vi kjøpt en bayer og et stykke hestekjøtt.
Det siste skal minne om stallen, hvor frelseren blev født.

De fattiges herre og mester!
Det var ikke godt for ham.
Han hengtes tilslutt på korset midt mellom synd og skam.

Godt det er bare en skrone at Kristus er kommet påny.
Så blir det en fattig mindre å nagle på kors i vår by.

Vi i de mørke gater feirer i dag en fest.
Til jul får vi tyve kroner, til påske: Korsfest! Korsfest!

Velkommen til årets første medlemsmøte:

Tirsdag 1. februar 2011 kl. 19.00 i menighetssalen i Vålerenga kirke, kveldens foredragsholder: Karsten Alnæs. Tema: Trollbyen

Vår gjest kommer til å ta utgangspunkt i romanen *Trollbyen* som skildrer Kristiania i 1906 med vekt på sosiale forskjeller mellom rik og fattig, øst og vest. Han vil snakke om inntekter, boliger, renslighet, utøy, barnarbeid, fyll, men også om forholdene på arbeidsplassene og den nye industrien som satte sitt preg på byen. Også alderssammen-setningen, innflyttingen til Kristiania og byens underverden og filleproletariatet vil bli belyst. Han vil også fortelle hvordan han bruker historien i sin roman – som høsten 2010 gikk som skuespill på Oslo Nye Teater. Alnæs er født i 1938 og vokste opp på Hønefoss og Kampen. Han har jobbet som

lærer, journalist og fagforeningsmann og har skrevet ca. 30 bøker, hvorav omtrent halvparten av skjønnlitterære.

Etter foredraget kan jentene på kjøkkenet friste med nystekte vafler og duftende kaffe.

I krambua er det mulighet for å sikre seg årets kalender, bøker og postkort. Alnæs kommer til å ta med noen av sine bøker for signering og salg for en god pris. Ta med kontanter!

Vel møtt!

VÅLERENGA HISTORIELAG

Her er Klemper'n i storform etter NM-gullet i 1980. Yngve Andersen er nok fornøyd han også....

VIF var lenge kjent som Laget fra Sotahjørnet. Nå er den gamle bygningen på hjørnet av Etterstadgata

Sotahjørnet, her ble oppturer og nedturer risset inn i krakken med kniv

og Strømsveien borte, men miljøet rundt kafeen vil alltid stå skrevet i Vålerengas historie.

Frithjof Waldemar Klemp var fra Totensgata rett nedenfor Sotahjørnet og var fast inventar i og utenfor kafeen. Her gikk diskusjonene høylydt både før og etter fotballkampene.

Norsk fotball har igjennom årene hatt sine flotte originaler, Klemper'n fra Vål'enga var en av disse. Historiene om ham er utallige! Klemper'n hadde vært til stede på alle VIF sine kamper siden 1945, men aldri sett en hel kamp, det hadde han ikke nerver til!

Jeg husker at Klemper'n sto og jugde og minnes fra Sotahjørnet i forbindelse med cupfinalen i 1980. Navnet Sotahjørnet har sin særpregede opprinnelse ifølge Klemper'n: mannen til en av damene i kafeen var feier og derfor ble det Sotahjørnet.

"Utenfor Sota sto det en krakk – nesten 20 meter lang. Man måtte være tidlig ute for å sikre seg plass her. Det var smått stelt på Vål'enga den gang", fortsetter Klemper'n, "det var ikke mye å foreta seg utenom fotballen. Derfor kunne det samles bortimot 100 mennesker på Sotahjørnet etter en Vålerenga-kamp. Ble det tap var det ikke mange av spillerne som turde vise seg, men krakken kunne fortelle mye", sier Klemper'n, og han fortsatte: "Her ble nemlig resultatene risset inn med kniv og spillerne som hadde levert en dårlig kamp fikk sitt pass påskrevet, og den som hadde levert en praktkamp fikk også risset inn navnet. Det sto mye å lese på denne krakken, men dessverre så forsvant den sporløst".

Bjørn Arild Gjerdalen

Publikasjonsnr.:
ISSN 1890-9094

Vålerenga Historielag
Hedmarksgata 2
0658 Oslo

Vålerenga Historielag
på internett:
e-mail: epost@valerenga.org

Hjemmeside:
<http://www.valerenga.org>

Bankkonto: 0530 04 78222

SALGSTORGET

Fra Sotahjørnet til
Bohemen, DVD Kr. 150,-

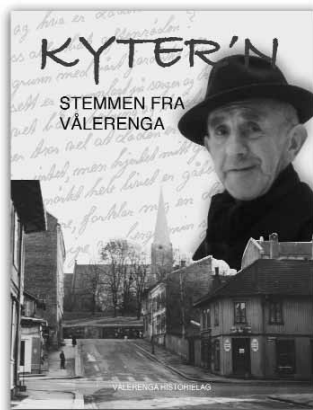
To dvd-er om Oslos historie
kr 200,- Utgitt av Fellestrådet for
historielagene i Oslo

NY
Kalender 2011 til
salgs: Pris Kr. 70,-

Styret i historielaget:

Leder:
Even Haugseth
Nestleder:
Knut Roar Westbye
Kasserer:
Bjørn Granlund
Sekretær:
Ragnhild Strømme
Styremedlem:
Fred-Arild Ruud
Varamedlem:
Unni Granlund
Varamedlem:
Bjørn Arild Gjerdalen
Varamedlem:
Berit Knudsen

Kyter'n-boka
Pris Kr. 200,-

Arbeidsgrupper

Bildekalender:
Kontakt: Even Haugseth
Tlf.: 22 57 01 66,
Mobil 93801902
E-post: leder@valerenga.org

Fotogruppe:
Fotografering, innsamling og
avfotografering av bilder:
Kontakt: Bjørn Granlund
Mobil: 90180290
E-post: kasserer@valerenga.org

Idrettsgruppe:
Om bydelens idrettsmiljø
Kontakt: Bjørn Arild Gjerdalen
Mobil: 90919250
E-post: bjorngjerdalen@yahoo.no

Medlemsavisa:
Fred-Arild Ruud
Tlf.: 22 67 39 19
Mobil: 93665243
E-post: freda@broadpark.no

Støtt oss via Grasrotandelen!

Hvis du tipper eller spiller lotto og
vil gi overskuddsandelen til
Vålerenga Historielag, klipp ut og
ta med kortet og vis det til tippe-
kommisjonæren.
Husk å ta med strekkoden på nytt
dersom du fornyer tippekortet.
Takk for støtten!

Arrangementskalender 2011:

Husk medlemsmøte!

Tirsdag 1. februar 2011 kl. 19.00 i menighetssalen i
Vålerenga kirke Kveldens foredragsholder:
Karsten Alnæs. Tema: Trollbyen

Årsmøte 8. mars kl. 19.00
Medlemsmøte 5. april kl. 19.00

JEG

STØTTER

VÅLERENGA HISTORIELAG
Organisasjonsnummer: 890364462

GRASROTANDELEN